

Leverans av biprodukter för användning som foder från anläggningar inom köttbranschen

1. Inledning

Avsikten med denna anvisning är att handleda anläggningar inom köttbranschen, såsom slakterier och styckningsanläggningar, vid leverans av biprodukter för användning som foder. Leverans av biprodukter för användning som foder, till exempel till en anläggning som tillverkar foder för sällskapsdjur, en foderblandningscentral för pälsdjursfoder eller en fodercentral på gård förutsätter att anläggningen inom köttbranschen har registrerat sig som foderföretagare i enlighet med foderhygienförordningen (EG) nr 183/2005.

Uppsamling av biprodukter från andra aktörer för användning som råvara till pälsdjursfoder kräver ett separat rum som är åtskilt från anläggningen inom köttbranschen samt registrering som uppsamlingscentral enligt biproduktförordningen (EG) nr 1069/2009. För uppsamlingscentraler finns en särskild anvisning, 12513 Krav på uppsamlingscentraler.

Tillverkning av foder för sällskapsdjur förutsätter att anläggningen är godkänd i enlighet med biproduktförordningen som en anläggning som tillverkar sällskapsdjursfoder. Det är inte möjligt att tillverka foder i livsmedelslokaler, utan sådan verksamhet kräver separata lokaliteter som kan ligga i anslutning till livsmedelslokalen. För anläggningar som tillverkar foder för sällskapsdjur finns en särskild anvisning, Eviras anvisning 12624 Krav på anläggningar som tillverkar sällskapsdjursfoder av animaliskt material.

I Eviras anvisning 16010 (bearbetning och övervakning av animaliska biprodukter vid anläggning inom livsmedelssektorn) har sammanställts de krav som biproduktförordningen och livsmedelslagstiftningen ställer på anläggningar inom livsmedelssektorn. Verksamheten ska planeras så att bearbetningen av biprodukter inte orsakar någon risk för anläggningens livsmedelshygien.

2. Foderföretagarens skyldigheter

Foderhygienförordning (EG) nr 183/2005, artiklarna 4, 9

En aktör som tillverkar foder eller levererar råvaror till foderindustrin är en foderföretagare. Foderföretagaren är skyldig att ta del av lagstiftningen som rör den egna verksamheten och att följa den. Syftet med lagstiftningen är att garantera säkerhet för människor, djur och miljö. Ansvaret för fodersäkerheten och foderkvaliteten vilar på foderföretagaren i alla skeden av produktion, förädling och distribution. Foder får skaffas bara från registrerade foderföretagare. En förteckning över registrerade foderföretagare finns på Eviras webbplats på adressen [Djur > Foder](#).

Bestämmelser om klassificering, uppsamling, användning, bortskaffande, bearbetning, lagring, transport, distribution och utsläppande på marknaden av animaliska biprodukter och därav härledda produkter ingår i biproduktförordningen. Anläggningar som är godkända och registrerade enligt biproduktförordningen finns enligt bransch på Eviras webbplats [Sakenheter > Animaliska biprodukter > Godkända eller registrerade anläggningar > Förteckning över godkända anläggningar enligt biproduktförordningen](#).

Leverans av biprodukter för användning som foder från anläggningar inom köttbranschen

3. Biprodukter som lämpar sig som foder

Biproduktförordning (EG) nr 1069/2009, artiklarna 9, 10, 13, 14, 18, 35, 36
Foderlag nr 86/2006, 6 §
Europeiska kommissionens beslut 2004/217/EG

Enligt foderlagen ska foder vara oförfalskade, av god kvalitet och säkra samt lämpliga som näring för djur. För foderframställning får inte användas material som man vet eller misstänker att innehåller patogena bakterier såsom salmonella. Det är förbjudet att avyttra träck, urin samt innehåll från matsmältningskanalen och att använda dem som föda för djur.

3.1 För sällskapsdjur

En stor del av **kategori 3 -biprodukterna** från slakterier och styckningsanläggningar lämpar sig som råvaror för sällskapsdjursfoder. Sådana biprodukter är:

- delar av slaktade djur som konstaterats vara tjänliga som människoföda, men som av kommersiella skäl inte är avsedda som människoföda, såsom till exempel tunga, bräss, struphuvud, kött från huvud, bard, luftstrupe, matstrupe, lungor, hjärta, hjärtbas, perineum, lever, mjälte, njurar, njurtalg, inre fett, urin- och könsorgan, kontrollerade juver, bukspottkörtel, ister, skinn, hjärna och ryggmärg samt grisfötter, grisöron och grisknorrar;
- magar och tarmar som tvättade;
- blod;
- ben;
- delar från slaktkroppar som godkänts vid en *post mortem*-köttbesiktning och som underkänts som livsmedel men som lämpar sig att användas som foder och som inte visar tecken på sjukdomar som smittar till människor eller djur, t.ex. kött från den del av halsen där djuret har stuckits;
- från styckningsanläggningar bland annat fetter och ben i tillämpliga delar samt andra delar som avlägsnas från köttet och som inte orsakar någon risk för människors eller djurs hälsa, såsom intramuskulära blodansamlingar eller kött som fallit ner på golvet.

Av biprodukterna från köttberedningsanläggningar lämpar sig som sällskapsdjursfoder före detta livsmedel av animaliskt ursprung eller före detta livsmedel som innehåller produkter av animaliskt ursprung, som inte längre är avsedda att användas som livsmedel av kommersiella skäl eller på grund av tillverkningsproblem eller förpackningsdefekter eller andra defekter som gör att materialet inte används som livsmedel. Materialet får ändå inte innebära någon risk för människor eller djur, det får inte innehålla främmande föremål eller material, och det får inte försämra sällskapsdjursfoderkvaliteten vid användning i för stora mängder. Aktören ansvarar för att sådana livsmedel som inte längre är avsedda att användas som livsmedel som aktören överlåter som foder är lämpade för utfodring av den aktuella djurarten.

3.2 För pälsdjur och hundar i hundgårdar

Som foder för pälsdjur och hundar i hundgårdar passar alla biprodukter som är lämpliga som sällskapsdjursfoder. Utöver dessa får bl.a. följande användas som foder för pälsdjur och hundar i hundgårdar:

- Tömnda tarpaket (tarpaket från fjäderfä behöver inte tömmas);
- organ, slaktkroppar eller delar av slaktkroppar som har underkänts på basis av en bakteriologisk undersökning som visar en riklig förekomst av icke patogena förruttelsebakterier;

Leverans av biprodukter för användning som foder från anläggningar inom köttbranschen

- foster;
- hästar och svin som förkastats vid en *ante mortem* –besiktning och därmed avlivats i slakteriets ladugård när de klassificeras som kategori 2 –biprodukter och kan anses duga som foder. På motsvarande sätt också nötdjur, om TSE-riskmaterialet har avlägsnats från dem.

4. Uppsamling, lagring och märkning av biprodukter som går till foder

Biproduktförordning (EG) nr 1069/2009, artikel 21

Biproduktförordningens verkställighetsförordning (EG) nr 142/2011, bilaga VIII

Biprodukter som går till foder ska samlas in och lagras så att användningen av dem som foderråvara inte äventyrar fodersäkerheten. En betydande del av de biprodukter som går till anläggningar som tillverkar föda för sällskapsdjur används för tillverkning av rå föda varvid tillverkningsprocessen inte förstör eventuella patogena mikrober i råvaran. Detta innebär att hygienisk uppsamling och bearbetning, snabb nedkyllning/infrysning samt bibehållen kylkedja är särskilt viktiga. De kylda biprodukterna ska levereras till mottagaren så snart som möjligt, helst senast dagen efter slakt.

Biprodukterna ska förvaras korrekt märkta under uppsamling, lagring och transport. För kategori 3 -material är märkningen avseende biproduktkategori ” *Kategori 3, ej avsett att användas som livsmedel*”, för material som går till kategori 2 -foder ”*Kategori 2, för utfodring av pälsdjur*” (eller ”*kategori 2, för utfodring av hundar i hundgårdar*”).

Behållarna för uppsamling, transport och förvaring av biprodukter samt handelsdokumenten ska vara försedda med en notering om biproduktkategorin. Färgkoder får användas vid märkning av behållare. De färgkoder som anläggningen använder ska antecknas i egenkontrollplanen och koderna samt deras betydelse och användning ska klargöras för hela personalen. Färgkoderna får inte vara vilseledande. Om material som hör till olika biproduktkategorier blandas samman bestäms hela materialets biproduktkategori på basis av den lägsta biproduktkategorin: en blandning av kategori 1, 2 och 3-material är kategori 1 -material och får inte användas som foder. En blandning av kategori 2 och 3-material är av kategori 2.

Märkningar av biprodukter (på förpackningar eller dokument) får inte innehålla ett ovalt märke (identifikationsmärke) som anger att livsmedelsanläggningen är godkänd. Detta gäller också för material som är tjänligt som livsmedel men som till exempel av kommersiella skäl inte används som livsmedel utan levereras för användning som foder; det har blivit en biprodukt då man har beslutat sända det för användning som foder och märkningarna ska överensstämja med biprodukt- och foderlagstiftningen.

5. Bokföring, spårbarhet och handelsdokument

Biproduktförordning (EG) nr 1069/2009, artiklarna 21 och 22

Biproduktförordningens verkställighetsförordning (EG) nr 142/2011, bilaga VIII

Aktören ska föra sådan bok över uppgifterna om sin verksamhet att det vid behov går att få nödvändig information för kontroll och spårbarhet av foder. Spårbarheten ska genomföras ett steg bakåt och ett steg framåt. Till exempel en styckerianläggning som levererar kategori 3-biprodukter till en anläggning som tillverkar sällskapsdjursfoder måste veta varifrån

Leverans av biprodukter för användning som foder från anläggningar inom köttbranschen

biprodukterna från slaktkropparna kommer och vart de levereras. Ett handelsdokument ska göras upp för en biprodukt som lämnar anläggningen. Av handelsdokumentet ska följande uppgifter framgå:

- datum då materialet transporterades bort från anläggningen
- beskrivning av materialet, däribland
 - materialets biproduktkategori
 - i fråga om kategori 3 –material som är avsett att användas som foder och därav framställda produkter: djurart och delar av slaktkroppen
- mängden material uttryckt i volym, vikt eller antal förpackningar
- materialets ursprungsart som det avsänds från
- namn för den som transporterar materialet
- mottagarens namn och godkännande- eller registreringsnummer
- ursprungsanläggningens godkännande- eller registreringsnummer
- (typ av behandling och behandlingsmetoder, om också annat har gjorts utöver kylning/djupfrysning)

Den ansvariga personens underskrift ska ha en annan färg än tryckfärgen. Det dokument varav de ovan nämnda uppgifterna framgår ska uppgöras i tre exemplar. Originalen åtföljer varan till mottagaren och kopiorna stannar hos avsändaren och föraren. Handelsdokumenten ska sparas i minst två år.

Biprodukter får överlåtas enbart till aktörer som är godkända eller registrerade enligt biproduktförordningen. Om det gäller destruktions av biprodukter kan alternativet också vara någon annan aktör som lagstiftningen tillåter, till exempel en avstjälningsplats eller en avfallsförbränningsanläggning. Anläggningar som är godkända och registrerade enligt biproduktförordningen finns enligt bransch på Eviras webbplats [Sakenheter > Animaliska biprodukter > Godkända eller registrerade anläggningar > Förteckning över godkända anläggningar enligt biproduktförordningen](#). Aktören är skyldig att kontrollera att mottagaren av biprodukter finns med på listan.

6. Transport

Biproduktförordningens verkställighetsförordning (EG) nr 142/2011, bilaga VIII

Biprodukterna ska transporteras i övertäckta och täta behållare. Biprodukterna ska under transport vara vederbörligt märkta och åtföljas av ett handelsdokument med alla uppgifter som lagstiftningen förutsätter.

Transportbehållarna ska förvaras rena. Om samma behållare används för transport av flera olika biproduktkategorier måste man dessutom se till att korskontamination förhindras: behållarna ska vara torra och rena före användning och rengjorda, tvättade och desinficerade efter varje användning.

Animaliska biprodukter som används vid framställning av foderråvaror eller föda för sällskapsdjur ska transporteras i högst +7 °C. Frysta biprodukter ska transporteras som frystransport. Obearbetade biprodukter i kategori 2 eller 3 som går till foder ska förvaras och transporteras djupfrysta eller kylda, om de inte bearbetas inom 24 timmar från uppsamlingen eller från det att frys- eller kylförvaringen upphör. I praktiken måste biprodukter som går till råvara för sällskapsdjursfoder i vilket fall som helst kylas ner eller djupfrysas genast efter uppsamlingen, för att de ska förbli dugliga att användas som foder. Fordon som används för

Leverans av biprodukter för användning som foder från anläggningar inom köttbranschen

kyltransporter ska vara sådana att temperaturen förblir lämplig under hela transporten och att den går att kontrollera.

De som transporterar foder är foderföretagare enligt foderhygienförordningen och de omfattas också av skyldigheten att registrera sig som foderföretagare enligt foderhygienförordningen. Bara en registrerad aktör får transportera foder.

7. Egenkontroll och HACCP-system

En anläggning inom köttbranschen som samlar in biprodukter för användning som foder måste beakta fodret i sin egenkontrollplan och sitt HACCP-system.

8. Den viktigaste lagstiftningen

- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 s.k biproduktförordningen
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 142/2011 s.k. verkställighetsförordningen
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 183/2005 s.k. foderhygienförordningen
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 767/2009 s.k. förordningen om utsläppande av foder på marknaden
- Foderlag nr 86/2008
- Biproduktlag nr 517/2015
- Jord- och skogsbruksministeriets förordning 783/2015 s.k. nationella biproduktförordningen
- Jord- och skogsbruksministeriets förordning 548/2012 s.k. förordningen om bedrivande av verksamhet inom foderbranschen

Anvisningens bindande verkan och iakttagandet av den

Myndighetens verksamhet ska bygga på behörighet enligt lag och lagen ska följas noggrant inom myndighetsarbetet. Myndigheternas anvisningar är till sin juridiska karaktär inte bindande för andra myndigheter eller aktörer. Frågor som rör tillämpandet av lagstiftningen avgörs i sista hand av domstol.

Denna anvisning innehåller inga direkta citat ur lagstiftningen utan bara hänvisningar till lagstiftning. Den lagstiftning som ärendet bygger på har angetts under respektive överrubrik. Tolkningarna i anvisningen är Eviras syn på hur lagstiftningen borde tillämpas.

Denna anvisning ersätter den tidigare anvisningen med numret 12831 och dess samtliga versioner.